

"CUESTIÓNOME COMO NOS RELACIONAMOS ENTRE NÓS E COA NATUREZA"

XACOBÉ MELÉNDREZ FASSBENDER, FOTÓGRAFO

ENTREVISTA POR BELÉN RODRÍGUEZ

Xacobe Meléndrez Fassbender naceu en Honduras pero aos dous anos trasladouse á terra paterna, a Galiza, onde reside desde entón e onde se formou como artista e fotógrafo autodidacta e independente. Desde os 17 anos recibiu varios galardóns e recoñecementos, sendo o último concedido o segundo premio no Iº Certame Artístico do Ministerio de Medio Ambiente (2006). A súa obra foi exposta nunha vintena mostras individuais e noutras tantas colectivas. Xacobe Meléndrez ten predilección pola fotografía ambiental, polo confronto do ser humano co seu contorno e polo retrato dos elementos naturais e artificiais que di utilizar como símbolos para o autorretrato persoal e social. Síntese, sobre todo, un artista comprometido coa natureza.

Xacobe Meléndrez / Autoretrato

- Poderíamos dicir que vostede se adica á fotografía ambiental? Se é así, cómo a definiría?
- E que fotógrafo pode dicir que non? O ambiente é todo o que nos rodea, onde desenvolvemos a nosa vida, dende o máis íntimo e individual até o máis social e natural. En todo o que un fai queda sempre reflectido o xeito en que nos comprendemos a nós mesmos e nos situamos nese contorno. Cuestiónome como nos relacionamos entre nós e coa natureza, polo tanto é lóxico que apareza tamén na miña obra.
- Vostede formou parte activa do movemento ecoloxista galego, isto inflúe á hora de fotografar? Qué foi antes a fotografía comprometida ou a militancia ecoloxista?
- A miña relación coa fotografía comezou moi cedo, aos 11 anos, cunha cámara que me regalou o meu avó. A militancia ecoloxista é moi posterior, froito dunha capacidade de análise crítica que non tiña a esa idade. O que si tiven, dende moi cativo, foi unha intensa relación

coa natureza galega. A pesares de ser un neno de barrio coruñés, a miña familia pasaba todas as vacacións de verán de acampada libre pola costa e polo interior. Nas fins de semana de outono íamos aos cogumelos e sempre acompañaba ao meu pai na caza de perdices e na pesca de río e de mar. Aos 17 ou 18 anos deixei a caza e a pesca e pouco despois comecei a participar no movemento ecoloxista, na Sociedade Galega de Historia Natural, na Asemblea de Grupos Ecoloxistas e Naturalistas de Galicia, en Biotopo, Comisión Galega Pro-amazonía, Cygnus, Cempes... Dende o principio desta militancia utilicei a fotografía como unha ferramenta de denuncia e

"A miña relación coa fotografía comezou moi cedo, aos 11 anos... A militancia ecoloxista é moi posterior, froito dunha capacidade de análise crítica que non tiña a esa idade"

de Educación Ambiental. Xa hai máis de 20 anos que fixen un vídeo titulado "A Contaminación en Galicia" (S.G.H.N.), pero daquela a fotografía era un recurso moi directo.

- Qué busca transmitir e conseguir coa súa obra?
- Creo que na actualidade plantexo máis as reflexións, cunha linguaxe artística, confiando ao espectador a busca de respostas. É tamén un xeito de sacar fóra o que levo dentro.
- Qué relación garda a súa obra coa fotografía de paisaxes?
- Debería aproveitar aquí para distinguir un pouco entre a miña fotografía máis artística e a comercial. A paisaxe é un dos soportes máis importantes da identidade, da memoria, por iso cando unha paisaxe persoal desaparece ou se trans-

forma violentamente, froito da construción dunha infraestrutura, dunha urbanización... sentímonos tan golpeados coma se nos roubaran algo íntimo. A fotografía é outro pilar importante onde se asenta esa memoria, e a memoria e a identidade forman parte constantemente da miña obra máis persoal.

Teño traballado moito coa paisaxe, entendida dun xeito máis descritivo. Gosto moito dos mapas, da fotografía aérea e da paisaxe, e quizáis por iso teño publicado un libro (Deputación de A Coruña) sobre os espazos naturais de A Coruña dende o aire. Tamén fixen o "Banco de Imaxe dos Espazos Naturais de Galiza", para a Xunta hai un ano ou dous.

- A fotografía ambiental ten que tratar necesariamente temas catastróficos, dramáticos,....?
- A fotografía pode ser un xeito importante de denuncia dunha realidade, ás veces incluso de prevención -teño feito traballos de simulación fotográfica para Estudos de Impacto Ambiental- pero en realidade é toda unha liguaxe coa que comunicar sentimentos, inquedanzas, reflexións... aínda que tamén é certo que o morbo ten moitos adeptos.
- Cómo se ve a través do obxectivo a relación actual do ser humano co seu contorno?
- Na miña serie "Prés" abordo, en parte, esa relación marcada pola premura de tempo. Queremos estar en todos os sitios ao mesmo tempo, ou como di Francisco Fernández Naval no texto adicado á exposición: "*cobizamos a ubicuidade... /...Avanzamos sempre a conta de alguén ou de algo, por iso estamos obrigados a calcular os pasos....*" En Présa utilicei o coche como paradigma deste xeito de vida, e os animais atropelados na cuneta, como iconos das consecuencias. Este é o tema do transporte, pero tamén abordei o do lixo, e

Caiuco, fame e inmigración / Xacobe Meléndrez

teño en fase de produción o da auga coa exposición "Memoria auga" e unha videoinstalación en espazos públicos "Enriba da pegada humana-Over human track" na que xogo con este elemento e co concepto de ruína. Estes están á espera de patrocinio, xa que me gustaría telos listos coincidindo coa ExpoZaragoza 2008.

- Cales son as imaxes do medio ambiente galego que actualmente fan máis dano "visual"?
- O denominado feísmo arquitectónico, as coiteladas nos montes das novas vías de comunicación, os lumes e o seu rastro, os tendidos eléctricos, algunhas granxas de acuicultura, as louseiras, canteiras, os recheos portuarios...
- Qué papel xoga o impacto da imaxe na Educación Ambiental?

"A paisaxe é un dos soportes máis importantes da identidade, da memoria... a súa destrución golpeanos coma se nos roubaran algo íntimo"

- O mesmo que en calquera outro ámbito. Pode describir unha situación, poñela en valor e, o que considero máis importante, chegar aos sentimentos, emocionar. Por certo, hai xa tempo se falaba dentro da Educación Ambiental da Educación Emocional. Calcúlase que un cidadán medio consume arredor de 30.000 imaxes ao día. Con estas cifras é claro que o difícil é sorprender e, máis aínda, emocionar. Eu téntoo buscando inspiración nos puntos de tensión, por exemplo: vida/morte, interese individual/colectivo, natural/cultural, orde/caos...

"O pobo en xeral está máis sensibilizado... mais cústanos profundizar na autocrítica e transformar todo iso en cambios no noso xeito de vida"

- Como se está a retratar o medio ambiente galego no fotoxornalismo ou nos medios impresos?
- Vai gañando protagonismo e espazo aos poucos. Mágoa que fora empurrado polas desgrazas dos últimos anos: Prestige, vaga de lumes forestais... Creo que ao movemento ecoloxista lle resulta un pouco máis doado atopar espazos na prensa actual, e isto débese a que o pobo en xeral está máis sensibilizado. Aínda así, custa, e moito, profundizar na autocrítica e transformar todo iso en cambios no noso xeito de vida, e falo en primeira persoa.
- Como definiría vostede a situación ambiental de Galiza nestes momentos?
- Houbo un cambio de actitude importante coa mudanza de goberno galego, que se traduciu na aprobación da Iniciativa Lexislativa Popular en Defensa do ríos ou na prohibición de construír a menos de 500 metros da costa; pero non é suficiente. A "violencia catastral", como o denomina Manolo Rivas, ten medios de presión moi fortes, esencialmente económicos, que producen verdadeiras incongruencias políticas, como a desprotección do Courel, a política de transporte e as infraestruturas que leva asociadas, o tema do lixo, os transxénicos, a recuperación de minas a ceo aberto...

Memoria Auga / Xacobe Meléndrez

Diego Beltrán

Xacobe Meléndrez Fassbender ven de gañar o Primeiro premio de fotografía do Certamen Artístico para empregados do Ministerio de Medio Ambiente, 2007, coa súa obra "KN"

"A miña vindeira exposición chámase "Caiuco" pero poderíase chamar tamén patera, carabela... ou trasatlántico cando o meu pai emigrou a Sudamérica"

- Onde se poden ver as súas obras actualmente?
- Un avance do proxecto "Caiuco" poderase ver do 28 de novembro ao 15 de decembro no Outono Fotográfico, na Casa de Xuventude de Ourense. No Campus de Lugo está a serie: "Seneivo Primero. 350Tn", que é unha reportaxe sobre o desguace da flota pesqueira galega, dentro da exposición colectiva "Ollando a Lusofonía", na que hai fotos e fotógrafos de Galiza e de países de fala portuguesa. Mesmo teño unha foto na exposición ArtNatura de ADEGA. Participo noutras dúas ou tres exposicións didácticas itinerantes e sintome especialmente satisfeito polo meu último vídeo realizado para a mostra "Galicia Biodiversidade". Tamén colaboro co grupo de artistas RAVAR, nunha exposición na casa de Galicia en Madrid que se inaugurarán en decembro.

- Cal é o foco central da súa última serie de fotografías?
- Non sabería dicir cal é realmente o último proxecto, traballo varias series ao tempo. Se nos centramos na vindeira exposición, chámase "Caiuco" pero poderíase chamar tamén patera, carabela nos tempos de Colón, ou trasatlántico cando o meu pai emigrou a Sudamérica. Nela plantexo o fenómeno da fame e a emigración dun xeito minimalista, simbolizada nun carozo de mazá baleirado polos paxaros, que realiza unha viaxe mariña en busca da esperanza. Esta vez busco a tensión entre a necesidade, a incompreensión, a memoria e a tolerancia.

- E a situación do ecoloxismo galego?

- O ecoloxismo galego foi pioneiro no Estado en moitos aspectos. Lembremos que a primeira Iniciativa Lexislativa Popular en todo o Estado presentouna o movemento ecoloxista galego (a ILP Forestal). Pero este movemento chegou algo tarde para acadar a representatividade política, e non digo como partido. Cústalle situarse como representación da conciencia ambiental galega, como interlocutor recoñecido, en parte debido a que dende outras organizacións sociais e partidos políticos se pretendeu manexar a situación e arrogarse ese protagonismo, en lugar de potenciar a autonomía crítica do ecoloxismo. Non é difícil atopar un sindicalista, un político ou calquera persoa tentando explicar a un ecoloxista o que é ou debe de ser o ecoloxismo. Cabería preguntármolos por qué? Así e todo, a maior fortaleza do ecoloxismo galego é o seu potencial humano, hai xente moi cualificada e incluso ben situada profesionalmente, que bebeu nas fontes do ecoloxismo e que segue disposta a arrimar o homebreiro, e toda una nova xeración con ganas de facer, de construír alternativas.

- Dentro da problemática ambiental galega, qué é o máis difícil de comunicar coa fotografía?

- Creo que o máis difícil é chegar máis aló de palabras e liguaxes manidas, pro-

"Ao ecoloxismo galego cústalle situarse como representación da conciencia ambiental galega, como interlocutor recoñecido"

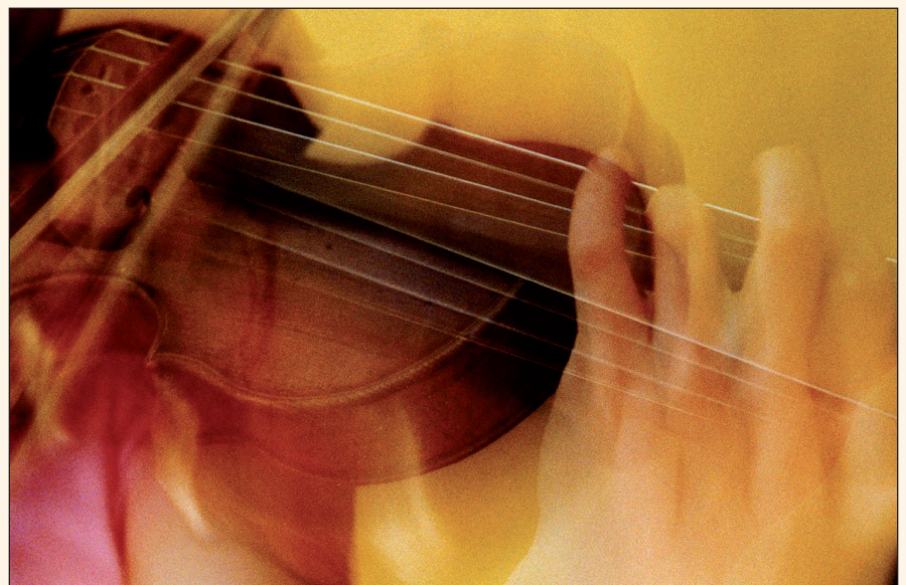
fundizar un palmo por detrás da fronte, aló onde temos agachada a nosa responsabilidade persoal na destrución do medio. Chegar, remexer, destapar...

- Utiliza moito o primeiro plano e a fotografía de detalle, por qué?

- Dende pequeno aprendéronme a fixarme nos detalles, digamos que son moi

observador. Gústame descontextualizar a imaxe, sacala fóra de dimensión e utilízala para que diga outra cousa que trascenda á súa natureza máis inmediata. Non me interesa demasiado a fotografía descritiva, salvo nalgúns excepcións. Creo que pode desmotivar ao que a ve se a imaxe parece demasiado interpretada, pechada á contribución do espectador.

* CONTACTO:
Correo-e: correo@xk3foto.com
Web: WWW.XK3FOTO.COM

As mans do vento / Xacobe Meléndrez